

Bijlage 3. Behandeling van de adviezen, opmerkingen en bezwaren bij het ministerieel besluit tot definitieve bescherming als monument van de hoeve Pilgrimshof in Heuvelland (Wijtschate)

Provincie: West-Vlaanderen

Gemeente: Heuvelland, 1ste afdeling, sectie C

Objectnummer: 4.01/33039/898.1

Dossiernummer: 4.001/33039/117.1

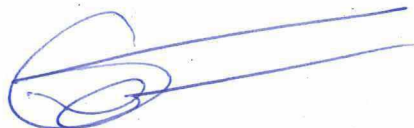
Omschrijving:

Hoeve Pilgrimshof, Pont Malletstraat 1

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel, **22 JAN. 2020**

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Matthias DIEPENDAELE

1. Adviezen en opmerkingen uitgebracht voorafgaand aan de voorlopige bescherming

1.1. Adviezen uitgebracht door de departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen Omgeving, MOW en LV

1.1.1. Beleidsdomein Omgeving

Het advies werd gevraagd op 16 januari 2019.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.1.2. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het advies werd gevraagd op 16 januari 2019.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.1.3. Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Het advies werd gevraagd op 16 januari 2019.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.2. Advies uitgebracht door de gemeente Heuvelland

Het advies werd gevraagd op 16 januari 2019.

Gemeente Heuvelland

Het college van Burgemeester en Schepenen bracht op 13 februari 2019 een gunstig advies uit voor de bescherming van de site als geheel en een ongunstig advies voor de interieurelementen. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier. Het college beoordeelt het voorstel van beschermingsbesluit als voldoende gemotiveerd voor de site als geheel, maar onvoldoende gemotiveerd voor de interieurelementen.

Behandeling van het advies:

De in het ministerieel besluit vermelde interieurelementen in het woonhuis en het poortgebouw behoren tot de oorspronkelijke inrichting van het woonhuis van de wederopbouwhoeve. Daarom versterken deze interieurelementen de architecturale waarde van de hoeve. De opname van oorspronkelijke interieurelementen in de bescherming is conform de definitie van

een monument in het onroerenderfgoeddecreet: "een onroerend goed, werk van de mens of van de natuur of van beide samen, met inbegrip van de cultuurgoederen die er integrerend deel van uitmaken, inzonderheid de bijhorende uitrusting en de decoratieve elementen van algemeen belang wegens de erfgoedwaarde(n)".

Ook in de criterianota bij het beschermingsdossier wordt voor de architecturale waarde van wederopbouwhoeves gewezen op het waardeversterkende karakter van bewaarde oorspronkelijke interieurelementen: "De architecturale waarde van een wederopbouwhoeve kan ten slotte worden versterkt door de bewaring van oorspronkelijk interieur in het woonhuis van de hoeve. [ ] Ook bewaarde oorspronkelijke indelingen en uitrustingen van de nutsgebouwen op de hoeve (vb. stallen, schuren, bakhuizen) kunnen de architecturale waarde van een wederopbouwhoeve versterken".

Omwille van het waardeversterkende karakter van de interieurelementen in het woonhuis en het poortgebouw is in de omschrijving van de architecturale waarde van de hoeve 'Pilgrimshof' een vermelding van de oorspronkelijke interieurelementen toegevoegd. Ook is een beheersdoelstelling over de bewaarde oorspronkelijke interieurelementen toegevoegd.

In de beschrijving van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken in het ministerieel besluit is de vermelding van de interieurelementen als volgt aangepast:

- Het interieurelement in het grote vertrek op de gelijkvloerse verdieping van het woonhuis (houten deuromlijsting met gecanneleerde pilasters en een hoofdstel met centrale oculus op de onderzijde) is geschrapt uit de beschrijving. Dit element blijkt na verder onderzoek geen oorspronkelijk element.
- In het woonhuis en het poortgebouw is de vermelding van de oorspronkelijke deuren beperkt tot de deuren waarvan het bovenlicht met de glasvakken intact bewaard is. De vermelding van deze deuren is niet nominatief.
- De bepleistering op rinkelatten, een overblijfsel van het vertrek voor inwonend hoevepersoneel, is geschrapt uit de beschrijving van de stalvleugel. Dit element heeft een documentaire waarde en wordt daarom alleen vermeld in het inhoudelijk dossier.
- De vermelding van de mestput onder de noordvleugel (vroegere paardenstallen) is geschrapt.

Conclusie: het advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit. Het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit werden als volgt aangepast:

- In de omschrijving van de architecturale waarde van de hoeve is een vermelding van de oorspronkelijke interieurelementen toegevoegd.
- In het ministerieel besluit is een beheersdoelstelling over de bewaarde oorspronkelijke interieurelementen toegevoegd.
- Het interieurelement in het grote vertrek op de gelijkvloerse verdieping van het woonhuis is geschrapt uit de beschrijving van erfgoedelementen en erfgoedkenmerken in het ministerieel besluit.
- In het woonhuis en het poortgebouw is de vermelding van de oorspronkelijke deuren beperkt tot de deuren waarvan het bovenlicht met de glasvakken intact bewaard is.
- De bepleistering op rinkelatten, een overblijfsel van het vertrek voor inwonend hoevepersoneel, is geschrapt uit de beschrijving van de stalvleugel.
- De vermelding van de mestput onder de noordvleugel (vroegere paardenstallen) is geschrapt.

1.3. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 16 januari 2019.

De VCOE bracht op 14 maart 2019 een voorwaardelijk gunstig advies uit over de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies over de criterionota:

De commissie vraagt om verdere duiding te geven bij de opname in de inventaris van de nieuw geïnventariseerde hoeves. Figuur 6 in de criterionota toont dat van de honderden nieuw geïnventariseerde hoeves slechts een deel in aanmerking komt voor opname. Deze figuur wordt evenwel niet verder geduid. Welke criteria werden gehanteerd voor de selectie van nieuw op te nemen hoeves in de inventaris?

Antwoord:

Zoals vermeld in de inleiding licht de criterionota de selectie toe van beschermingswaardige hoeves, niet de selectie van hoeves die nieuw kunnen worden opgenomen in de inventaris van het bouwkundig erfgoed. De criteria voor de selectie van items voor inventarisatie zijn ingebed in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Dit zijn de selectiecriteria die worden toegelicht in punt 7 van de criterionota. Deze verduidelijking is toegevoegd aan de criterionota, in een voetnoot.

In het onderschrift wordt figuur 6 bijkomend geduid. Er wordt gewezen op het geringe aantal wederopbouwhoeves dat momenteel nog in aanmerking komt voor opname in de inventaris van het bouwkundig erfgoed.

De commissie stelt vast dat twaalf sites worden weerhouden voor een bescherming als monument. De commissie vraagt in de criterionota verder te duiden hoe deze selectie – uit de veelheid aan (nieuw) geïnventariseerde wederopbouwhoeves – werd bekomen. Daarnaast vraagt de commissie om voor de geselecteerde hoeves een overzichtstabel op te nemen met de toetsing aan de erfgoedwaarden en selectiecriteria uit de criterionota.

Antwoord:

De selectie van beschermingswaardige hoeves gebeurde op basis van de erfgoedwaarden en selectiecriteria zoals omstandig toegelicht in de criterionota. In de beschermingsdossiers van de individuele hoeves wordt de selectie verder toegelicht.

Een overzichtstabel met de erfgoedwaarden van de voor bescherming geselecteerde hoeves wordt toegevoegd. Een overzichtstabel met de selectiecriteria van de beschermingswaardige hoeves wordt niet opgenomen. Elke hoeve bezit steeds minstens drie van de vijf selectiecriteria (herkenbaarheid, representativiteit en ensemblewerking), waardoor een overzichtstabel weinig illustratief is. De selectiecriteria zoals toegepast op wederopbouwhoeves in de Verwoeste Gewesten worden toegelicht in de criterionota en in de individuele beschermingsdossiers.

De commissie merkt op dat niet alle twaalf geselecteerde wederopbouwhoeves in één pakket ter bescherming (en voor advies) worden voorgedragen. De reden hiervoor is onduidelijk. In dit verband wijst de commissie bijvoorbeeld op de rechtstreekse (historische en architecturale) link tussen de hoeve Madelstede en de hoeve West-Bellegoed. Deze wordt besproken in het inhoudelijk dossier van hoeve Madelstede, maar is onvoldoende inzichtelijk doordat het dossier voor hoeve West-Bellegoed nog niet beschikbaar is.

Antwoord:

Het totaalpakket van twaalf beschermingswaardige hoeves werd opgedeeld in naar omvang beheersbare pakketten om tegemoet te komen aan de doorlooptijd van de beschermingsprocedure. Dit laat toe om aan de eigenaars van de hoeves een realistische inschatting te geven van het tijdstip van de fasen in de procedure.

Daarnaast is de opstart van de beschermingsprocedure afhankelijk van de toegankelijkheid van de hoeve. Plaatsbezoeken aan en fotoregistratie van de beschermingswaardige hoeves en de opstart van een beschermingsprocedure verlopen bij voorkeur in overleg met de eigenaars.

Behandeling van het advies over het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit:

Over het pakket van beschermingsvoorstellen voor wederopbouwhoeves vraagt de commissie om in de artikelen 1 van de beschermingsbesluiten meer uniformiteit te brengen op vlak van de benaming van de hoeves. Voor de hoeves Pilgrimshof, Foch Farm en Boskasteel wordt enkel de naam vermeld, terwijl voor de hoeves 't Geuzegat, Madelstede en Oosthof tevens een hele opsomming wordt gegeven van de bijhorende siteonderdelen.

Antwoord:

In artikel 1 van het ministerieel besluit is ter verduidelijking 'wederopbouwhoeve' toegevoegd. De opsomming van siteonderdelen in artikel 1 van het ministerieel besluit van de hoeve 'Madelstede' houdt verband met de aanwezigheid van een gedenkkapel en een verlaten vooroorlogse hoevesite, twee onderdelen die de erfgoedwaarde van de hoeve in sterke mate mee bepalen. Dergelijke bijzondere en prominente onderdelen zijn niet aanwezig bij de hoeve Pilgrimshof, die bestaat uit reguliere hoevegebouwen die gezien hun evidente aanwezigheid niet worden vermeld in artikel 1 van het ministerieel besluit. Deze onderdelen worden uiteraard wel vermeld in de beschrijving van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken van het ministerieel besluit.

De commissie vraagt de afbakening van de weide achter de hoeve af te stemmen op het verdere onderzoek naar het archeologisch potentieel. Indien de weide archeologische erfgoedwaarde heeft en binnen de afbakening wordt behouden, moet het perceel met eventuele zichtbare sporen van de vooroorlogse hoeve fotografisch worden geregistreerd. De commissie merkt op dat aan de hoeve geen archeologische waarde wordt toegekend, hoewel in de weide achter de hoeve wellicht op geringe diepte onder het maaiveld nog muurresten van de vooroorlogse hoeve zijn bewaard. De commissie vraagt dit archeologisch potentieel verder te onderzoeken en desgevallend de archeologische waarde toe te kennen.

Antwoord:

Aan de hoeve is een archeologische waarde toegekend. De weide achter de hoeve, waar de vooroorlogse hoeve stond, is na de Eerste Wereldoorlog nooit gebruikt geweest voor akkerbouw omwille van de vele bouwresten in de bodem. Dit werd ons meegedeeld door de huidige pachter van de hoeve, waarvan de familie al van vóór WO I de hoeve uitbaat. Men kan dus aannemen dat bouwresten van de vooroorlogse hoeve nog bewaard zijn in de bodem van de weide achter de wederopbouwhoeve. Het gebouwenbestand van de vooroorlogse hoeve is ook goed gekend uit cartografische en fotografische bronnen.

Een archeologisch vooronderzoek, bijvoorbeeld met proefsleuven, is in het kader van de beschermingsprocedure niet haalbaar. Daarnaast is het bodemarchief in de weide momenteel niet bedreigd.

De weide achter de hoeve is niet alleen omwille van de archeologische maar ook omwille van de historische waarde opgenomen in de bescherming. De historische continuïteit van de hoevesite, waarvan de oorsprong opklimt tot de late middeleeuwen, wordt zo ruimtelijk gevat in de bescherming.

Wat de culturele erfgoedwaarde betreft, merkt de commissie op dat deze volledig wordt toegespitst op de Eerste Wereldoorlog. Voor het Pilgrimshof bestaat echter ook een link met de gebeurtenissen tijdens de Tweede Wereldoorlog. De commissie vraagt daarom te onderzoeken of de beschrijving van de culturele erfgoedwaarde voor de hoeve Pilgrimshof in die zin uitgebreid kan worden.

Antwoord:

Het gemeenschappelijke kenmerk van de voor bescherming geselecteerde hoeves is hun wederopbouw na de Eerste Wereldoorlog. De wederopbouw van verwoeste landbouwstreken na de Eerste Wereldoorlog was een regionaal, meer zelfs, een nationaal én internationaal

fenomeen. Deze bovenlokale dimensie van de wederopbouw motiveert de culturele waarde die aan de beschermingswaardige hoeves wordt toegekend.

De rol van de hoeve Pilgrimshof tijdens de Tweede Wereldoorlog bepaalt mee de historische waarde van de hoeve, maar niet de culturele waarde. Het herstel van de oorlogsschade is nog zichtbaar, maar het gaat hier niet om een volledige wederopbouw binnen een nationaal programma, wat wel het geval was na de Eerste Wereldoorlog.

De culturele erfgoedwaarde van de hoeve Pilgrimshof wordt niet uitgebreid met een verwijzing naar de impact op de hoeve van de Tweede Wereldoorlog.

De commissie merkt op dat voor geen enkele hoeve wordt geduid of deze momenteel een actief landbouwgebruik kent. Nochtans is dergelijke informatie van belang om een realistische beheersvisie te kunnen formuleren. De commissie benadrukt dat de bescherming van actieve wederopbouwhoeves geenszins mag leiden tot het verdwijnen of hypothekeren van de agrarische functie. De commissie vraagt daarom – waar relevant – aan de beheersdoelstellingen toe te voegen dat een blijvende actieve landbouwuitbating mogelijk is.

Antwoord:

De hoeve is niet meer in gebruik als landbouwbedrijf. De schuur en de stalvleugel worden gebruikt om landbouwvoertuigen en landbouwwerktuigen in onder te brengen. Deze informatie is toegevoegd aan het beschrijvend gedeelte van het inhoudelijk dossier.

In het ministerieel besluit is de beheersdoelstelling toegevoegd dat de schuur en de stalvleugel verder kunnen gebruikt worden om landbouwvoertuigen en landbouwwerktuigen in onder te brengen.

De commissie merkt op dat de beheersdoelstellingen voor sommige hoeves zeer uitgebreid en gedetailleerd zijn, terwijl deze voor andere hoeves eerder summier en algemeen zijn. Dit leidt tot een aantal verschillen, waarvoor de reden onduidelijk is. Zonder exhaustief te zijn, illustreert de commissie dit aan de hand van twee voorbeelden: 1° Voor alle hoeves wordt het behoud van de architectuur voorgeschreven en voor vier hoeves tevens de herkenbaarheid en leesbaarheid van de volumewerking, de vormtaal en/of typologie. Het is onduidelijk waarom dit laatste voor hoeve Pilgrimshof niet van belang zou zijn. 2° Alle beheersvisies omvatten doelstellingen voor de interieurs. Voor de hoeve Pilgrimshof wordt deze evenwel nauwelijks uitgewerkt of concreet toegepast op de betrokken site.

Antwoord:

Het behoud van de herkenbaarheid en leesbaarheid van de volumewerking, de vormtaal en/of typologie is toegevoegd aan de beheersdoelstellingen. In de omschrijving van de architecturale waarde van de hoeve 'Pilgrimshof' is een vermelding van de oorspronkelijke interieurelementen toegevoegd. Deze interieurelementen versterken de architecturale waarde van de hoeve. Ook is een beheersdoelstelling over de bewaarde oorspronkelijke interieurelementen toegevoegd.

De commissie merkt op dat de beheersvisie veel aandacht besteedt aan de gebruikte materialen (baksteenmetselwerk, voegwerk, houtwerk) en hun herstel. De commissie beoordeelt dit als positief. De commissie vraagt hierbij wel aan te vullen dat bewaren steeds voorgaat op vernieuwen. Dit veronderstelt vakkundig onderhoud en conserverende ingrepen.

Antwoord:

De bepaling dat bewaren voorgaat op vernieuwen, is toegevoegd aan de eerste beheersdoelstelling. Wel is de formulering "indien mogelijk" gebruikt in de plaats van "steeds", om bij toekomstig beheer de vervanging van niet meer herstelbare materialen en onderdelen mogelijk te maken.

In de hoeve worden enkele gedemonteerde oorspronkelijke deuren bewaard. De commissie vraagt in de beheerdoelstellingen te expliciteren dat deze integraal deel uitmaken van het monument en dat de doelstellingen voor het houtwerk ook hierop van toepassing zijn.

Antwoord:

De bepaling dat de gedemonteerde deuren integraal deel uitmaken van het monument wordt niet toegevoegd aan de beheerdoelstelling. De huidige materiele kwaliteit van deze onderdelen is onduidelijk, wat een hergebruik in het monument kan bemoeilijken. De bepaling dat op de gedemonteerde deuren de doelstellingen voor houtwerk van toepassing zijn, is problematisch en wordt daarom niet toegevoegd. Deze bepaling zou een actief onderhoud veronderstellen van onderdelen die momenteel niet vast in de hoevegebouwen aanwezig zijn, maar opgeslagen zijn op zolder.

De gedemonteerde deuren hebben een documentaire waarde: ze zijn referentiemateriaal voor het historisch houtwerk van de hoeve. Daarom is aan de beheerdoelstellingen toegevoegd dat de gedemonteerde deuren kunnen dienen als voorbeeld voor het herstel van houtwerk naar historisch model.

De commissie vraagt overlappende toelatingsplichten maximaal uit te zuiveren. Ter illustratie verwijst de commissie naar de nummering van de toelatingsplichten zoals opgenomen in het besluit voor de hoeve 'Foch Farm': toelatingsplicht 5° c) inzake het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van verhardingen, wegen, paden en groenaanleg overlapt met 5° e) inzake verhardingen en 5° j) inzake wegen en paden. Toelatingsplicht 5° d) inzake het rooien, vellen, beschadigen en/of vervangen van bomen en struiken overlapt dan weer met 5° k) inzake het aanplanten, vellen, rooien en ontstronken van bomen.

Daarnaast vraagt de commissie bij de toelatingsplichten inzake bomen en struiken steeds op te nemen dat deze enkel van toepassing zijn op de erfbeplantingen die in de ministeriele besluiten als erfgoedelementen worden vermeld.

Antwoord:

Herhalingen in de toelatingsplichten zijn verwijderd.

De vraag van de commissie over de toelatingsplichten inzake bomen en struiken wordt niet gevolgd. Bestaande of nieuw aangeplante struiken en bomen zonder erfgoedwaarde kunnen wel een impact hebben op de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken van de hoeve. Bijvoorbeeld: de impact van struiken en bomen dichtbij gebouwen op de bouwfysische toestand van die gebouwen.

De commissie vraagt om te verduidelijken waarom toelatingsplichten worden opgenomen met betrekking tot straatmeubilair (5° f), plaggen (5° m) en scheuren van grasland (5° n). De link met de erfgoedwaarden, erfgoedkenmerken en beheersvisie is onvoldoende duidelijk. Indien aan de hoeve alsnog een archeologische erfgoedwaarde wordt toegekend (zie par. 4), dan acht de commissie toelatingsplichten 5° m en n wel zinvol.

Antwoord:

De toelatingsplicht over straatmeubilair is opgenomen om de beeldwaarde van de gevelwand van de hoeve aan de straatzijde te vrijwaren. Deze beeldwaarde bepaalt mee de architecturale waarde van de hoeve: "De monumentaliteit van het Pilgrimshof komt sterk tot uiting aan de straatzijde, waar de aaneensluitende gevels van de schuur, het poortgebouw en het woonhuis een representatieve gevelwand vormen".

Aan de hoeve is een archeologische waarde toegekend, waardoor de toelatingsplichten over plaggen en scheuren van grasland nu wel zinvol zijn.

Conclusie: het advies heeft invloed op de criterionota, het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

De criterianota werd als volgt aangepast:

- De criteria voor de selectie van hoeves die nieuw kunnen worden opgenomen in de inventaris van het bouwkundig erfgoed worden toegelicht in voetnoot.
- Figuur 6 wordt bijkomend geduid in het onderschrift. Hierin wordt gewezen op het kleine aantal hoeves dat momenteel nog in aanmerking komt voor opname in de inventaris.
- Een overzichtstabel met de erfgoedwaarden van de voor bescherming geselecteerde hoeves is toegevoegd.

Het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit werden als volgt aangepast:

- In artikel 1 van het ministerieel besluit is ter verduidelijking 'wederopbouwhoeve' toegevoegd.
- Aan de hoeve is een archeologische waarde toegevoegd.
- De hoeve is niet meer in gebruik als landbouwbedrijf. De schuur en de stalvleugel worden gebruikt om landbouwvoertuigen en landbouwwerktuigen in onder te brengen. Deze informatie is toegevoegd aan het beschrijvend gedeelte van het inhoudelijk dossier.
- In het ministerieel besluit is de beheersdoelstelling toegevoegd dat de schuur en de stalvleugel verder kunnen gebruikt worden om landbouwvoertuigen en landbouwwerktuigen in onder te brengen.
- Het behoud van de herkenbaarheid en leesbaarheid van de volumewerking, de vormtaal en/of typologie is toegevoegd aan de beheersdoelstellingen.
- In de omschrijving van de architecturale waarde van de hoeve is een vermelding van de oorspronkelijke interieurelementen toegevoegd. Ook is een beheersdoelstelling over de bewaarde oorspronkelijke interieurelementen toegevoegd.
- De bepaling dat bewaren voorgeat op vernieuwen, is toegevoegd aan de eerste beheersdoelstelling. Wel is de formulering "indien mogelijk" gebruikt in de plaats van "steeds", om bij toekomstig beheer de vervanging van niet meer herstelbare materialen en onderdelen mogelijk te maken.
- Aan de beheersdoelstellingen is toegevoegd dat de gedemonteerde oorspronkelijke deuren kunnen dienen als voorbeeld voor het herstel van houtwerk naar historisch model.
- Herhalingen in de toelatingsplichten zijn verwijderd.

1.4. Opmerkingen van de zakelijkrechthouders

Het agentschap Onroerend Erfgoed vroeg op 16 januari 2019 opmerkingen aan de zakelijkrechthouders (Onroerenderfgoeddecreet artikel 6.1.3.).

Eén van de zakelijkrechthouders gaf laattijdig opmerkingen over deze bescherming. Een brief van één van de zakelijkrechthouders, woonachtig in Frankrijk, werd ontvangen op 29 maart 2019.

De zakelijkrechthouder deelt mee dat hij de pachter van de hoeve heeft bevestigd over het beschermingsvoorstel. De zakelijkrechthouder en de pachter stellen dat de hoevegebouwen sterk herbouwd zijn na de Eerste Wereldoorlog. Zij voeren aan dat de hoeve een recente aanblik heeft die de bescherming als monument niet rechtvaardigt. Daarom verzoeken de zakelijkrechthouder en de pachter om de beschermingsprocedure te staken.

Antwoord:

De bescherming als monument van de hoeve Pilgrimshof kadert in een thematisch beschermingspakket van wederopbouwhoeves in de Verwoeste Gewesten van West-Vlaanderen. Dit wordt toegelicht in de criterianota bij het inhoudelijk dossier van de bescherming.

De herbouw van de hoeve na de Eerste Wereldoorlog is een historisch gegeven dat de aanleiding is voor de bescherming. De selectie van de hoeve Pilgrimshof als een

beschermingswaardige wederopbouwhoeve wordt toegelicht in de criterianota en het inhoudelijk dossier. De "recente aanblik" ("aspect récent") van de hoeve is net een gevolg van de heropbouw in de jaren 1920. De hoeve bevat ook herstellingen van oorlogsschade tijdens de Tweede Wereldoorlog, maar dit is een historisch gegeven dat de bescherming bijkomend motiveert.

Conclusie: de opmerkingen hebben geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.5. Conclusie voorafgaand aan de voorlopige bescherming

De uitgebrachte adviezen hebben invloed op de criterianota, het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

De criterianota werd als volgt aangepast:

- De criteria voor de selectie van hoeves die nieuw kunnen worden opgenomen in de inventaris van het bouwkundig erfgoed worden toegelicht in voetnoot.
- Figuur 6 wordt bijkomend geduid in het onderschrift. Hierin wordt gewezen op het kleine aantal hoeves dat momenteel nog in aanmerking komt voor opname in de inventaris.
- Een overzichtstabel met de erfgoedwaarden van de voor bescherming geselecteerde hoeves is toegevoegd.

Het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit werden als volgt aangepast:

- In de omschrijving van de architecturale waarde van de hoeve is een vermelding van de oorspronkelijke interieurelementen toegevoegd.
- In het ministerieel besluit is een beheersdoelstelling over de bewaarde oorspronkelijke interieurelementen toegevoegd.
- Het interieurelement in het grote vertrek op de gelijkvloerse verdieping van het woonhuis is geschrapt uit de beschrijving van erfgoedelementen en erfgoedkenmerken in het ministerieel besluit.
- In het woonhuis en het poortgebouw is de vermelding van de oorspronkelijke deuren beperkt tot de deuren waarvan het bovenlicht met de glasvakken intact bewaard is.
- De bepleistering op rinkelatten, een overblijfsel van het vertrek voor inwonend hoevepersoneel, is geschrapt uit de beschrijving van de stalvleugel.
- De vermelding van de mestput onder de noordvleugel (vroegere paardenstallen) is geschrapt.
- In artikel 1 van het ministerieel besluit is ter verduidelijking 'wederopbouwhoeve' toegevoegd.
- Aan de hoeve is een archeologische waarde toegevoegd.
- De hoeve is niet meer in gebruik als landbouwbedrijf. De schuur en de stalvleugel worden gebruikt om landbouwvoertuigen en landbouwwerktuigen in onder te brengen. Deze informatie is toegevoegd aan het beschrijvend gedeelte van het inhoudelijk dossier.
- In het ministerieel besluit is de beheersdoelstelling toegevoegd dat de schuur en de stalvleugel verder kunnen gebruikt worden om landbouwvoertuigen en landbouwwerktuigen in onder te brengen.
- Het behoud van de herkenbaarheid en leesbaarheid van de volumewerking, de vormtaal en/of typologie is toegevoegd aan de beheersdoelstellingen.
- De bepaling dat bewaren voorgeeft op vernieuwen, is toegevoegd aan de eerste beheersdoelstelling. Wel is de formulering "indien mogelijk" gebruikt in de plaats van "steeds", om bij toekomstig beheer de vervanging van niet meer herstelbare materialen en onderdelen mogelijk te maken.
- Aan de beheersdoelstellingen is toegevoegd dat de gedemonteerde oorspronkelijke deuren kunnen dienen als voorbeeld voor het herstel van houtwerk naar historisch model.
- Herhalingen in de toelatingsplichten zijn verwijderd.

2. Adviezen en bezwaren uitgebracht na de voorlopige bescherming en voorafgaand aan de definitieve bescherming

2.1. Openbaar onderzoek en hoorrecht

Gemeente Heuvelland organiseerde het openbaar onderzoek van 19 juni 2019 tot en met 18 juli 2019.

Tijdens het openbaar onderzoek werden geen bezwaren ingediend.

Het proces-verbaal maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Geen zakelijkrechthouder beriep zich op het hoorrecht en vroeg gehoord te worden door het agentschap.

2.2. Conclusie

Aangezien er geen bezwaren werden uitgebracht na de voorlopige bescherming en voorafgaand aan de definitieve bescherming, werden het inhoudelijk dossier noch het ministerieel besluit aangepast na de voorlopige bescherming.